

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

**O'QUV-TARBIYA JARAYONIDA IJODKORLIK, TANQIDIY TAFAKKUR VA
MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING INTEGRATSIYASI**

Zokirov Mirzaraxim

QDU o'qituvchisi

Bobaxo'jayeva M

talaba

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida kreativlik, tanqidiy fikrlash va muammoli ta'lim texnologiyalarining o'zaro integratsiyasi masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida faqat bilim berish emas, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarni aniqlash va ularni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Maqolada ushbu uch komponentning nazariy asoslari, pedagogik texnologiyalar tizimi, shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilari misolida amaliy qo'llash usullari yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *kreativlik, tanqidiy fikrlash, muammoli ta'lim, boshlang'ich ta'lim, interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik integratsiya.*

Аннотация: *В данной статье анализируются вопросы интеграции креативности, критического мышления и технологий проблемного обучения в процессе начального образования. В современной образовательной системе актуальной задачей является не просто передача знаний, а формирование у учащихся навыков самостоятельного мышления, выявления и решения проблем. В статье рассматриваются теоретические основы этих трех компонентов, система педагогических технологий, а также методы практического применения на примере младших школьников.*

Ключевые слова: *креативность, критическое мышление, проблемное обучение, начальное образование, интерактивные методы, инновационные технологии, педагогическая интеграция.*

Annotation: *This article analyzes the issues of integration of creativity, critical thinking, and problem-based learning technologies in the process of primary education. In the modern educational system, the urgent task is not only to impart knowledge but also to develop students' skills of independent thinking, identifying problems, and solving them. The article examines the theoretical foundations of these three components, the system of pedagogical technologies, as well as methods of practical application using primary school students as an example.*

Keywords: *creativity, critical thinking, problem-based learning, primary education, interactive methods, innovative technologies, pedagogical integration.*

Kirish

XXI asr – bu axborotlar tez o'zgaruvchan, ilm-fan va texnologiyalar jadal rivojlanayotgan, ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar doimiy yangilanib borayotgan davrdir. Bunday sharoitda jamiyat

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

oldida turgan asosiy talablardan biri – har tomonlama rivojlangan, mustaqil fikrlay oladigan, ijodiy yondashuvga ega va murakkab muammolarni hal qilish qobiliyatiga ega boʻlgan shaxslarni tayyorlashdir. Aynan shuning uchun butun dunyo ta'lim tizimlarida “bilim olish”dan “kompetensiyalarni shakllantirish”ga o'tish jarayoni kuzatilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar, jumladan, “Ta'lim to'g'risida”gi Qonun, “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasi, shuningdek, Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, ularni hayotiy muammolarni hal qilishga o'rgatish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Xususan, boshlang'ich ta'lim – bu o'quvchilarning keyingi o'quv faoliyati, dunyoqarashi va shaxsiy sifatleri shakllanadigan poydevor hisoblanadi. Shu bois, aynan boshlang'ich maktab yoshidayoq bolalarda kreativlik, tanqidiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik muammo sifatida kun tartibida turibdi.

Kreativlik – bu yangi g'oyalarni yaratish, original yechimlar topish va nostandart yondashuvlarni qo'llash qobiliyatidir. Tanqidiy fikrlash – ma'lumotni tahlil qilish, baholash, asoslash va asosli xulosalar chiqarish jarayonidir. Muammoli ta'lim texnologiyalari esa o'quvchilarni real hayotiy yoki o'quv muammolari bilan yuzma-yuz keltirib, ularni mustaqil izlanish va bilimlarni amaliyotda qo'llashga undaydi. Ushbu uch komponent birgalikda zamonaviy ta'limning asosiy ustunlarini tashkil etadi.

Kreativlik – bu yangi, original va foydali g'oyalarni yaratish qobiliyatidir. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarda kreativlikni rivojlantirish quyidagi usullar orqali amalga oshiriladi:

Divergent topshiriqlar – bir masalaga bir necha xil yechim topish (masalan, «Bir g'ishtdan qanday foydalanish mumkin?»).

Ijodiy loyihalar – rasm chizish, hikoya yozish, rolli o'yinlar, kichik ixtirolar.

Fantaziyani rag'batlantirish – «Agar ... nima bo'lardi?» kabi muammoli savollar.

Kreativlikning asosiy belgilari: ravonlik (ko'p g'oya), moslashuvchanlik (turli toifadagi g'oyalar), originallik (noyob g'oyalar) va batafsillik (g'oyani rivojlantirish).

Tanqidiy fikrlash – bu ma'lumotni tahlil qilish, baholash, asoslash va xulosa chiqarish jarayonidir. Boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun quyidagi metodlar samarali:

Metod	Tavsifi
“Bilaman – bilishni xohlayman – o'rgandim” (BBX)	O'quvchilar mavzu bo'yicha oldingi bilimlarini, qiziqishlarini va yangi o'rganganlarini qayd etadi
“Fikrlash shlyapalari” (E. de Bono)	6 xil rangdagi shlyapalar orqali muammoni

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Metod	Tavsifi
	turli nuqtai nazardan ko'rib chiqish
“Venn diagrammasi”	Ikki tushunchani solishtirish, umumiy va farqli tomonlarini aniqlash
Nima uchun? – Nima bo'ladi? – Qanday qilib?	Sabab-oqibat va prognoz qilishga asoslangan savollar tizimi

Tanqidiy fikrlovchi o'quvchi: ma'lumotning ishonchliligini tekshiradi, dalillarni baholaydi, manipulyatsiyalarni aniqlaydi va o'z pozitsiyasini asoslab bera oladi.

Muammoli ta'lim – bu o'quvchilarni muammoli vaziyatga qo'yish va ularning mustaqil izlanish faoliyati asosida bilimlarni o'zlashtirishga asoslangan texnologiyadir. Uning bosqichlari:

- Muammoli vaziyat yaratish (hayotiy ziddiyat yoki bilim yetishmovchiligi).
- Muammoni aniqlash va shakllantirish (o'quvchilar muammoni tushunadi).
- Gipotezalar ilgari surish (mumkin bo'lgan yechimlarni taklif qilish).
- Dalillar izlash va tahlil qilish (kuzatish, eksperiment, manbalar bilan ishlash).
- Xulosa chiqarish va yechimni baholash.

Boshlang'ich sinflarda qo'llashga misollar:

Matematika: “Do'konda 3 xil konfet bor. 1000 so'mga eng ko'p konfetni qanday tanlash mumkin?” (tanlov muammosi)

O'qish darsi: “Qahramon to'g'ri ish qildimi? Agar u boshqacha yo'l tutganda nima bo'lardi?”

Tabiat fanlari: “Nima uchun muz suvda cho'kmaydi?” (kuzatish va tahlil)

Ushbu uch komponent bir-birini to'ldiradi va kompleks qo'llanganda eng yuqori samarani beradi. Quyidagi jadvalda ularning o'zaro bog'liqligi ko'rsatilgan:

Komponent	Asosiy vazifasi	Qanday qo'llaniladi
Kreativlik	Yangi g'oyalar yaratish	Muammoning turli yechimlarini taklif qilish
Tanqidiy fikrlash	G'oyalarni baholash va tahlil qilish	Eng to'g'ri yechimni asoslash
Muammoli ta'lim	Muammoni hal qilish jarayonini tashkil etish	Butun jarayonni boshqarish, bosqichlarni belgilash

Misol: “Sinf xonasida qog'oz chiqindilarni kamaytirish” loyihasi.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Muammoli vaziyat: Sinfda har kuni ko'p qog'oz chiqindisi hosil bo'ladi.

Kreativlik: O'quvchilar qog'ozdan qayta foydalanish, chiqindilarni kamaytirish bo'yicha 10 ga yaqin g'oya taklif qiladi.

Tanqidiy fikrlash: Qaysi g'oya arzon, tez amalga oshadi va samarali? G'oyalarni solishtirish, ijobiy va salbiy tomonlarini aniqlash.

Natija: Eng maqbul yechimni tanlash (masalan, qog'ozlarni ikki tomonlama ishlatish va makulatura yig'ish).

O'qituvchi kreativlik, tanqidiy fikrlash va muammoli ta'limni rivojlantirishda asosiy rol ni o'ynaydi. Quyidagi tavsiyalar samarali hisoblanadi:

Talaba yo'naltirilgan yondashuv – o'quvchini faol subyekt sifatida qarash.

Ochiq va muammoli savollardan foydalanish (“Ha/yo‘q” emas, “Nima deb o‘ylaysiz?”).

Guruhli ish va bahs-munozaralar – turli fikrlarni eshitish va hurmat qilish.

Xato qilishga ruxsat berish – xato – o'rganish manbai.

Interfaol metodlarni tizimli qo'llash – “Aqliy hujum”, “Keys-stadi”, “Rol o'yinlari”, “Loyiha ishlari”.

Baholash tizimini o'zgartirish – nafaqat natija, balki jarayon, yondashuv va ijodiy izlanish ham baholanishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, kreativlik, tanqidiy fikrlash va muammoli ta'lim texnologiyalari zamonaviy boshlang'ich ta'limning asosiy ustunlaridan biridir. Ular birgalikda qo'llanganda o'quvchilarda:

- mustaqil va chuqur fikrlash;
- muammolarni aniqlash va hal qilish;
- nostandart vaziyatlarda ijodiy qaror qabul qilish;
- axborotni tanqidiy baholash;
- jamoada ishlash va o'z pozitsiyasini himoya qilish ko'nikmalari shakllanadi.

O'zbekiston boshlang'ich ta'lim tizimida ushbu texnologiyalarni keng joriy etish uchun o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, darslik va o'quv qo'llanmalarini muammoli va ijodiy topshiriqlar bilan boyitish, shuningdek, baholash tizimini qayta ko'rib chiqish muhim hisoblanadi.

“Yangi avlod boshlang'ich ta'lim pedagoglarini tayyorlash” konsepsiyasi doirasida aynan shunday kompetensiyalarga ega, ijodiy fikrlaydigan, muammolarni mustaqil hal qila oladigan pedagog kadrlarni tayyorlash bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan manbalar

1. Lipman, M. (2003). Thinking in Education (2nd ed.). Cambridge University Press.
2. Halpern, D. F. (2014). Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking (5th ed.). Psychology Press.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

3. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
4. Abdaliyevich Z.M.Bo'lg'usi o'qituvchilarning perseptiv qobiliyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zarurati //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 1. – c. 136-139.
5. Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich, Yo'ldashev Dilshodjon Mamirovich Bo'lg'usi o'qituvchilarda o'qituvchilarning ijtimoiy faolligini oshirishga yo'naltirilgan perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirish samaradorligi // Oriental Art and Culture. 2023. №1.